

החלטה

החלטה זו ניתנת במאוחד בתיק האיחוד של החייב והן בתיק האיחוד של החייבת. שניהם נשואים וחולקים משק בית משותף, כאשר השאלה האם יש להיעתר לבקשה זו כאשר יש לחייבים שלפני נכס מקרקעין.

פתח דבר

1. הרקע להחלטה זו הינו בקשה אשר הגיש ב"כ אחד הנושים של החייבים בכל אחד מתיקי האיחוד להורות על כינוס הנכסים של דירת של החייבים בעיר דימונה.
2. לאחר קבלת תגובת החייבים לבקשה למינוי כונס הנכסים לדירתם – ולאחר שהזוכה הגיש את השלמותיו לבקשה כפי שנתבקש, ניתנה החלטה ביום 31/8/25 על ידי כי לאור הרקע הקשה אשר העלו החייבים בתגובתם וכי בטרם תינתן החלטה בעניין כינוס הנכסים – קבעתי דיון אליו יוזמנו כלל הנושים וכן תינתן התייחסותם לשאלת הפחתת הריבית הפיגורים והבסיס בתיק זה.
3. הדיון נקבע ליום 2/11/25 בלשכת באר שבע.
4. ביום הדיון הודיע ב"כ הנושה כי הוא מוחק את הבקשה לכינוס הנכסים אשר הגיש בשני התיקים, הן לאור טיבו של הנכס, הצורך בדיור חלוף וכן לאור מצוקתם האישית של החייבים כפי שעוד יפורט במסגרת החלטה זו.
5. אין לי אלא לברך את ב"כ הנושה על צעדו זה, אשר ראה את המצב נכוחה ומצא למשוך בקשתו ללא צורך בהכרעה לגופא.
6. לדיון עצמו התייצבו החייבים בא-כוחם בלבד, כאשר איש מן הנושים לא התייצב ולא הביע דעתו בשאל הפחת הריביות. לאחר שמיעת דבריהם של החייבים ובא כוחם בדיון, ולאחר השלמות אשר הגישו החייבים לתיק – יש מקום ליתן כעת את ההחלטה.

תיק האיחוד של החייב

7. תיק האיחוד של החייב נפתח בחודש 6/2005.

8. תיק האיחוד כולל 16 תיקי הוצאה לפועל (11 מן התיקים נפתחו טרם שנת 2000) כאשר האחרון שבהם נפתח לפני כעשור.
9. כלל החובות הרשומים כיום בתיק האיחוד על שם החייב הינם בסך של 1.493 מיליון ₪.
10. החייב עצמו יליד 1956. בשנת 1985 עבר החייב תאונת עבודה דבר אשר פגע קשות ביכולתו להמשיך לעבוד בהיותו מרותק לביתו תקופה ארוכה.
11. רק בשנת 2015 הכיר המל"ל בחייב כנכה בגובה 54%.
12. החייב מציין תקופה ארוכה של חוסר יציבות תעסוקתית, כאשר מצבו הרפואי עקב התאונה לא איפשר לו למצוא עבודה מסודרת.
13. החייב מתקיים מקצבת אזרח ותיק, משלם בצורה קבועה סך של 150 ₪ בתיק האיחוד.

תיק האיחוד של החייבת

14. אף תיק האיחוד של החייבת נפתח בחודש 6/2005.
15. תיק האיחוד כולל 8 תיקים כאשר 5 מתוך התיקים הללו נפתחו לפני שנת 2001, כאשר האחרון של עיריית דימונה נפתח בשנת 2011 בגין חובות ארנונה לשנת 2006.
16. כלל החובות של החייבת עומד נכון למועד זה על סך של 470 אלף ₪.
17. החייבת ילידת 1955, ולחייבים 3 ילדים.
18. החייבת סובלת מבעיות עיניים קשות כפי שתואר במפורט מסמכים הרפואיים אשר הגישה החייבת, ולא מצאתי להרחיב בהחלטה זו על מצב בריאותה אשר אינו מן הקלים.
19. החייבת מתקיימת מקצבת אזרח ותיק ומשלמת בצורה קבועה סך של 200 ₪ לתיק האיחוד.

הדיון

20. בדיון עצמו שטחו בפני החייבים את מצבם הבריאותי והכלכלי הקשה. אולם מעבר לכך התברר כי לא רק כי מצבם קשה, אלא שלושת ילדיהם מתקשים בעזרה להוריהם, עקב מצוקות לא קלות אותם הם עוברים בעצמם.

21. כך, בן אחד הינו הלום קרב מצוק איתן. הבן מוכר כנכה 50%, צורף אישור מאת משרד הבטחון בעניין.

22. בת סובלת מבעיות גניקולוגיות קשות אשר שוב אין המקום לפרטם אולם היא אינה יכולה לתמוך ולסייע להוריה.

23. בנם השלישי, נשוי ואב לילדים קטינים. הבן תושב בארי בפרוץ אירועי ה- 7/10 ושהה בבית הורי אשתו בקיבוץ. באירועים אלו ניצלו חייו וחיי משפחתו באורח נס אולם שני הורי אשתו נרצחו בנסיבות קשות ביותר.

24. כך נוצר מצב בו החייבים במקום למצוא משענת בילדיהם מצאו עצמם הם מעניקים עזרה ותמיכה לילדיהם.

עיון והכרעה

25. סמכות רשם ההוצאה לפועל להפחתת ריביות מעוגנת בסעיף 4א81 לחוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967, אשר תוקן ביום 1.1.25 כדלקמן:

"4א81. רשם ההוצאה לפועל רשאי, מיוזמתו או לפי בקשת החייב ולאחר שנתן לזוכה הזדמנות לטעון את טענותיו, להפחית את תוספת הריביות ודמי הפיגורים הנצברים בתיק ההוצאה לפועל, ובלבד שריבית הבסיס כהגדרתה בסעיף 2ב69 וריבית לפי סעיף 2(א) לחוק פסיקת ריבית והצמדה לא יופחתו אלא מטעמים מיוחדים שיירשמו"

26. הסעיף תוקן במסגרת תיקון (תיקון מס' 9 התשפ"ד – 2023) לחוק פסיקת ריבית והצמדה התשכ"א-1961. עם תיקוני המשנה בחקיקה נוספת לרבות בחוק ההוצאה לפועל התשכ"ז-1967.

27. התיקון עורך רפורמה מקיפה בדיני הריבית וההצמדה בישראל בכלל, ובדיני הריביות וההצמדות בחוק ההוצאה לפועל בפרט.

28. מטרת התיקון במסגרת חוק ההוצאה לפועל, לערוך שינוי כללי באופן חישוב הריביות וההצמדות, דמי הפיגורים וריבית הבסיס, בתיקי הוצאה לפועל, ממה שהיה עד כה בסוגיית חישוב הריבית.

29. בדברי ההסבר של המחוקק לתיקון ס' 4א81 לחוק, נכתב כך:

"סעיף 4א81 עוסק בסמכותו של רשם ההוצאה לפועל להפחית ריביות שנצברו בתיק ההוצאה לפועל. הסעיף קובע שהרשם יהיה רשאי להפחית ריביות אלה מטעמים מיוחדים. עם זאת, כפי שפורט בהרחבה בהמלצות הוועדה ובדברי ההסבר להצעת חוק פסיקת ריבית, תכלית הריבית היא לפצות את הזוכה על העיכוב בקבלת התשלום המגיע לו, ואילו תכלית רכיב הפיגורים היא לתמרץ את החייב לשלם את חובו. משכך, מוצע להעניק לרשם ההוצאה לפועל שיקול דעת נרחב יותר להפחית את רכיב הפיגורים בתיק לצורך מימוש תכלית זו. בין שאר שיקולי הרשם להפחתת רכיב הפיגורים ניתן למנות שיקולים אלה: אם שוכנע שהחייב שילם מחוץ להוצאה לפועל את התשלומים שבהם הוא מחויב לפי צו תשלומים או הסדר עם הזוכה; אם שוכנע כי העדר תשלום בתקופה מסוימת לא נבע בשל השתמטות של החייב מתשלום החוב; או אם הוא סבור כי הפחתת הפיגורים תסייע לתשלום החוב או לסגירת התיק; לעומת דמי הפיגורים שהם רכיב נפרד מריבית הבסיס ולכן אין מניעה שהרשם יפחית אותם במלואם, הרי שריבית הפיגורים כוללת גם את ריבית הבסיס וגם את רכיב הפיגורים, ולכן במקרים אלה מוצע שהפחתת ריבית הפיגורים תיעשה בהתאם לשיעורי הריבית הפרטניים בתיק. בהתאם, מוצע שהרשם יהיה מוסמך להפחית את רכיב הפיגורים בתיק, ואולם הפחתה של ריבית הבסיס תהיה רק מטעמים מיוחדים כפי שקבוע היום בסעיף 4א81."

מהות הטעמים המיוחדים

30. המחוקק לא קבע במסגרת החוק סל טעמים, והלכה למעשה השאיר את הטעמים כמושג שסתום אשר תוכנו ומהותו תיקבע על פי שיקול דעת הרשם, בנסיבותיו של כל תיק או על פי נסיבותיו של החייב.

31. לעניין השאלה מהם "טעמים מיוחדים" התייחס חברי, כבוד הרשם יניב יחזקאל, אשר דן בהפחתת ריביות בתיק הוצאה לפועל מספר 01-97450-00-0:

"השאלה מהם טעמים מיוחדים נותרה פתוחה בפסיקה, ולמעשה לא קיימת רשימה סגורה. על רשם ההוצאה לפועל לבחון כל מקרה לגופו בהתאם לנסיבות התיק שבפניו". [יצוין כי ס. נשיא בתי משפט השלום בתל אביב (כתוארו אז), כב' השופט עמית יריב, דחה בקשת רשות ערעור על החלטה זו, תוך קביעה שלרשם

ההוצאה לפועל שיקול דעת רחב מאוד בהפחתת ריביות (רער"צ 1456-11-22 **מטבע חברה למסחר ומימון בע"מ נ' יהושע**) [נבן] (החלטה מיום 3.11.2022).

כבוד השופטת שטופמן בע"א (מחוזי ת"א) 2836/03 **עיריית תל אביב נ' מור תמר** (נבו, 24.1.2006) עסקה בסוגיה זו וקבעה:

"אשר להיקפם של הטעמים המיוחדים, הרי שבעוד שבעבר הוכר טעם מיוחד רק בנסיבות חריגות ומיוחדות, הרי שכיום מסתמן שינוי בפסיקה, המכיר בקיומו של טעם מיוחד, גם אם מצטברים טעמים שונים במיוחד".

32. הפסיקה בעבר (לפני התיקון לחוק) קשרה את קשת טעמים לסוגיית לתום הלב ולהתנהלות הצדדים, כאשר אי נקיטת הליכים בתיקים לאורך שנים, ישיבה ללא מעש מצד הזוכה, וראיית התיק כמעין "תוכנית חסכון" היו עילות לביטולה או הפחתתה של ריבית הפיגורים.

33. לאחר מכן, על טענות וטעמים אלו התווסף טעם נוסף אשר יש להביא במסגרת השיקולים.

34. כבוד השופט טל חבקין, סגן נשיא בית המשפט שלום תל אביב, האיר את ה"טעמים מיוחדים" שיש לקחת בחשבון וזאת ברער"צ 50023-03-22 **פלוגי נ' מגה קמעונאות בע"מ** (נבו, 3/5/2022):

"התיבה "טעמים מיוחדים שיירשמו" מסמיכה את הרשם להביא בחשבון את כלל השיקולים הרלוונטיים להפחתת ריביות. בהקשר זה יש לזכור שריבית פיגורים נועדה לתמרץ את החייב לפרוע את החוב בהקדם האפשרי (ע"א 330/78 המהפך אגודה שיתופית בע"מ נ' פקיד השומה למס הכנסה, פ"ד לה (2) 499, 504-503 (1981), בג"ץ זנדברג נ' רשות השידור, פ"ד נ (2) 793, 807 (1996), רע"א 7777/09 בראנץ' נ' כנפי, פסקה 16 [פורסם בנבו] (7.1.2013)). חיוב בריבית פיגורים אינו משיג את מטרתו כאשר הוכח בבירור שהחייב אינו יכול לפרוע את חובותיו מטעמים שאינם תלויים בו כגון עקב מחלה קשה או מניעות אובייקטיבית אחרת. ריבית פיגורים עלולה אפוא לשמש ככלי עונשי נגד החייב על לא עוול בכפו. על כן איני משוכנע שנסיבות אישיות של החייב אשר מנעו ממנו או הקשו עליו במידה ניכרת לשלם את החוב אינן רלוונטיות לבקשה להפחתת ריביות, לבטח כשנלווה להן שיהוי לא מוצדק מצד הזוכה שגרם להגדלת החוב משמעותית. מאחר שאין צורך להכריע בשאלה זו כאן, אפשר להותירה לעת מצוא."

35. מכאן יוצא כי אף הנסיבות האישיות של חייבת מהוות עילה להפחתת ריביות אשר מצטרפות בין כל

יתר הסיבות והטעמים אשר מונה הממונה על הרשמים כבוד הרשם מר יניב דיין בתיק 500923-02

18 (רשם ההוצאה לפועל תל אביב-יפו) זוכה נ' (נבו) 21.03.2023.

36. גם העובדה כי יש לחייב נכסים כלשהם אינם עילה שלא להפחית את חוב הריבית.

37. ראה החלטה של כבוד הרשם מר יניב דיין בתיק (רשם ההוצאה לפועל תל אביב-יפו) 01-94108-98-4

מבקש 1 נ' (נבו) 30.9.2024 הקובע כך :

"לפיכך, עולה שגם שעה שלחייב זכויות מסוימות בנכסים, כשעיקר חובו מקורו בריביות שנצטברו, יש לבחון האם מימוש נכסיו עולה בקנה אחד עם תכליתן של הריביות בהליכי ההוצאה לפועל, ומקדם את יצירת האיזון הרצוי בין הזכויות והאינטרסים השונים של הצדדים השונים בהליך {או המושפעים ממנו} – למשל כאשר ישנם ילדים התלויים בחייב, וראו עניין 80549-11-21 חייב נ' (נבו 23.05.2023), {והאינטרס הציבורי הרחב. אכן, סבורני שטעם מרכזי להפחתת ריביות בעת קיומן של זכויות בנכס הוא באם מדובר בנכס מגורים (כעולה מתכליות המחוקק בהוראת ס' 38 לחוק ההוצאה לפועל), אולם אין מדובר בטעם בלעדי. כך למשל בפרט בנסיבות כשל המקרה בו עסקינן (ועל כך יורחב להלן), שעה שמדובר בזכויות מצומצמות בנכסים של חייב, יכול שבהצטבר טעמים מיוחדים שונים, לא יהיה בזכויות מצומצמות אלו כדי לשלול את ההצדקה להפחתת ריביות. הכל יבחן בהתאם לנסיבותיו הספציפיות של כל מקרה ומקרה".

38. שינויי המגמה בחקיקה ובפסיקה, ותיקוני החוק, אף הם טעם כשלעצמו בעניין שינוי

המגמה, כתב הממונה על רשמי ההוצאה לפועל, כב' הרשם יניב דיין, במסגרת החלטה אשר

ניתנה בתיק 801002-03-23 [נבו] :

"נראה שחל שינוי מגמה שנועד להפחית את ריבית הפיגורים הקיימת כך שיודגשו

התכליות של הטלת ריבית פיגורים- ככלי לתימרוץ החייבים לשלם את חובותיהם

ולשמירת שיעור המשקף את ערכו הריאלי של החוב בחלוף הזמן, ולתעדף תכליות

אלו על פני פיצוי הזוכים או הענשת החייבים"

נכס המקרקעין

39. כאמור בפתח הדבר, עניינם של החייבים הגיע לפתחי שעה שאחד הנושים הגיש בקשת כינוס נכסים נכס המקרקעין של החייבים.

40. המדובר בדירת המגורים של החייבים בעיר דימונה, אשר שוויה אינו רב.

41. המדובר בדירת אשר נבנתה בשנות ה-60, מצב תחזוקתה ירוד לאור מצבם של החייבים.

42. כמו כן, לאור גילם, מצבם הרפואי וחוסר יכולתם לשכור דירה במצבם, יש לדאוג לדיור חלופי בעניינם עד לסוף חייהם.

43. אי לכך אין לי אלא לקבל את דברי הנושה כי בסיכומם של דברים כי עלות הפינוי תהא בסכום העולה או שווה לדווי הדירה ואי לכך אין כל תוחלת במימוש הדירה.

44. כל זאת, בשים לב לאמירה בפסיקה אשר צוטטה לעיל בסוגייה זו של כבוד הממונה על הרשמים מר יניב דיין, כי האם יש הצדקה לממש דירת מגורים בגין חוב אשר בעיקרו הינו ריבית – סבורני כי לאור האמירה של המחוקק בתיקון נשוא החלטה זו – אין מקום להחמיר עם החייבים ואין לראות בדירת מגוריה כעילה לביטול או אי-קבלת בקשתם.

מן הכלל אל הפרט

45. נראה כי מרבית הטעמים אשר צוינו בפסיקה חלים על עניינם של שני החייבים אשר לפנינו.

46. המדובר בזוג מבוגר (שניהם מעל גיל 70) אשר סובלים מבעיות רפואיות קשות ואינם מסוגלים לפרנס את עצמם.

47. מרבית התיקים של בני הזוג ישנים מאוד ויש תיקים בני למעלה מ-30 שנה. כך יוצא כי התשלומים בהם מזעריים במהלך תקופה ארוכה מאוד בהם מתנהל תיק האיחוד, כאשר אין לחייבים תיקים חדשים.

48. החייבים בתיק האיחוד כ-20 שנה ומשלמים את כלל התשלומים בתיק ללא פיגורים.

49. החייבים מעולם לא היו בעלי עסק והחובות נצברו על שמם לאור הקשיים התעסוקתיים מהם סבלו כל השנים.

50. מנגד ניתן הציב את אי המעש מצד הזוכים אשר כל השנים לא מצאו לקדם הליך של מימוש הנכס.

51. איש מהזוכים לא הביע את דעתו.

52. נסיבות חייהם של החייבים גם בגילם המבוגר לא שפר, והם נאלצים עדיין לתמוך ולסייע לילדיהם אשר נתקלים בקשיים מרובים, כפי שפורט לעיל.

53. מכל הסיבות האמורות, אני מורה על מחיקת כלל הריבית (פיגורים ובסיס) בכל תיקי החייבים.